

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az országos magyar gazdasági egyesület tagjai legyven kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj:

Hétszáz évre 30 korona, (hátré 10 korona, magyárdóvra 5 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdonosa.

Az egyesületi tanács feljegyzése alatti:

Feliratkozás és kiadórtól felül: Fesztov Gábor az OMGE. igazgatója. Felül: az egyesület: Sallányi Zoltán az OMGE. szerkesztő-titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.

Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEIT.

Országos komlókiállítás.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület f. évi október hó 1-10-ig

országos komlókiállítást rendez.

A komlókiállítás két csoportra oszlik és pedig I. csoport: melyben részt vehet minden hazai komlótermesztő 1901. évben termesztett komlóval. II. csoport: melyben résztvehetnek hazai és külföldi komlókereskedők és sörgyárosok.

A kiállítások a kiállításra 1901. évi szeptember hó 20-tól 27-ig küldendők be. Később érkező mintákat a rendező-bizottság el nem fogad.

A legjobbaknak ítélte hazai komló-minták díjaztatnak, a második csoportba tartozó minták azonban csak elismerő-oklevéllel tüntethetők ki.

A kiállításra szánt komlókiállítványok postán, bérmentésítve, az OMGE. titkári hivatala címzetre Budapest, Köztelek küldendők.

A rendező-bizottság.

Felhívás szalmaszállításra.

Németországnak rossz szalmatermése miatt ott nagy kereslet lesz szalmafélékben. Az „OMGE.” ennek folytán tárgyalt arra nézve, hogy a nagyobb kereslet fedezésére gazdáink és a németországi vetők között közvetlen összeköttetés hozassék létre. A tárgyalások azt eredményezték, hogy a „Német Gazdasági Egyesület” megkeresésére az egyes szalmamennyiségek megrendelése, leszámolása és az ügyletek lebonyolításának egyszerűsítésére

szítésre csejzából ipari és kereskedelmi szakosztályunk a közbenjárását elvállalta.

Az ajánlatokat tehát az OMGE. ipari és kereskedelmi szakosztálya gyűjti egybe és intézkedik a vásárlás iránt s ezért azon T. Gazdátársaink, akiknek idej (vagy tavalyi) termései egészséges és jó ízű vagy tavaszi szalmafőlöslégük van, ezt ajánlat alakjában egyesületünknek (Budapest IX. Üllői-út 25. sz. Köztelek) jelentsék be. A bejelentés mikéntje s a szalmaszállításra vonatkozó tudnivalók a „Köztelek” előző számaiban fentalálhatók.

Pályázati hirdetés.

A néhai Csáky Petronella grófnő által magyarországi gazdasági tanintézeteken tanuló vagyontalan ifjak részére tett alapítvány kamataiból - négy, egyenként 600 koronás - ösztöndíjra a jövő 1901-1902. tanévre ezen pályázat hirdettetik.

Ezen ösztöndíjakra első sorban a teljesen árva, ilyenek hiányában pedig oly szegényorsu hallgatók pályázhatnak, akiknek atyjuk nem él.

A pályázati szándékozók kellően felszerelt kérvényeket a m. kir. földmívelésügyi miniszterhez címelve *feljő évi november hó 1-ig* beazórolag a magyarorszári m. kir. gazdasági akadémia, vagy a debreczeni, kassai, keszthelyi és kolozsmonostori m. kir. gazdasági tanintézet igazgatószágnál nyujthatják be.

Jelzett határidőn túl benyujtott kérvények figyelembe vételnek nem fognak.

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

A buza ára és a tőzsde.

Irtá: Gróf Zselénski Róbert, az OMGE. alelnöke.

«Határidőszület. Tartós kínálat folytán az irányzat gyengült.» Ezt olvasom a «Házánk» ma érkezett aug. 22-ik számában, tehát a budapesti gabonajátéktőzsdének papirosbuzagyártói és kereskedői tömegesen kínálják októberre 7 frt 96 - 7 frt 97 krért a papirosbuzát, midőn tudvalevőleg már rég nem volt olyan rossz buza-termése Magyarország leginkább buza-termelőinek részének, mint az idén és a közös vämterület el a rendszeren lé meg jóval nagyobb bevételre fog szorulni.

Tavaly termelt nekem Békés- és Csöntrádmegyében kataszteri holdankint 10 métermázsza 20 kiló buza, az idén 5 métermázsza 46 kiló, tehát valamivel több, mint a tavalyi termésnek fel, Aradban, Temesben meg nem végezték be a cseplést, de az arány ott sem igen lesz kedvezőbb. Az állalában gyengébben trágyázott és sekélyebben szántolt parasztföldeken még rosszabb az eredmény, de azért a fedezetlen határidőszületi játékok uez tőzsdén, a tartós kínálat folytán, az irányzat gyengül.

Mindenki tudja, fél termés nem jelent felire apasztott diszponibilis mennyiség, mert a vetőmag és a szegődőmennyre, vagy elmelemezre való szükséglet egy, a termésből levonandó, állandó tényező, ha nem az jelenti, hogy a gazdának alig marad eladni valója; de azért nemcsak a budapesti játéktőzsdén, de még az effektív tőzsdén is sülyednek az árak.

Hát még most sem készül föllázzani a gazdaközönység a budapesti gabona-

Leglányósebb		Őszi vetőmagvak
gabonaértékesítés.		
Erőtakarmányok.		legteljesebb napi áron való értékesítése.
MAGYAR MEZŐGAZDÁI SZÖVETKEZETE		Szőlővédekezési,
Budapest, V., Alkotmány-utca 31.		csomagolási, szüretelési és pinczegazdasági cikkek.
Vegytisztá olajok és kenőcsök, ponyvák, zsákok, szijak, kősenek; szóval minden csplési anyagok és gépek.		

tőzsdé ellen, kérve annak gyökeres átdomálását?

De, mint említettem, nemcsak a határidőüzleti játékok rendezők kínálnak tömegesen, a budapesti játéktőzsdén, októberi papirosbuzát 7 fr 96—7 fr 97 kért, midőn oly kevés eladó buzija van a gazdánknak, hanem meg az effektív árjegyzések sem felelnek meg az országos áraknak.

Többször olvastam, aratás óta, hogy a vidéki malmok jóval többet fizetnek a buzért, mint ahogy az a budapesti tőzsdén jegyezve van, tehát a budapesti tőzsdén jegyzett effektív árak nem allanak arányban az ország többi részeiben jegyzett buzaárakkal, hanem kétezeresen alacsonyabbak mint azok, természetesen a paritás tekintetbe vételével.

Ujradí malatágyaromban, saját természetem kívül, évenként több ezer métermázsra árpa vásárlására szoktak. Ezt rendszeren ilyenkor szoktam eszközölni. Az idén a következő jelentést kaptam: »Árpát a malatágyár részére nem voltam képes meg vásárolni, miután az eddigi ajánlatok 140—135 koronával magasabbak a budapesti paritásnál.« Tehát a budapesti tőzsdén jegyzett effektív árak 2.80—4.90 koronával alacsonyabbak, mint lenniük kellene, ha a jegyzés helyes volna.

Ez esetben tehát nem mint gazdának, hanem mint gyárosnak van panaszom a budapesti tőzsdének árjegyzési módja ellen, mert nem az az érdekem, hogy olcsó legyen a nyersanyag (mert ha drága, minden valószínűséggel áron fogom eladhatni gyártmányomat is), hanem az, hogy az árak jegyzése helyesen eszközöltesse, hogy tudjam, mihez tartsam magamat.

Egyébként valahányszor foglalkoztam a fedeletlen határidőüzleti játékok izzó tőzsdék káros hatásával, mindig arra az eredményre jutottam, hogy azok ép any-

nyira károsítják a gyárost, mint a gazdát, tehát mindkettőnek érdeke egy és ugyanaz, szemben velük.

Folyó hó 9-én jelent meg a „Budapesti Hírlap“-ban *Miklós Ödön* volt államtitkár ur tollából egy czikk „Érthetetlen buzaárak“ czim alatt.

A cikkermé arányban nem álló buzaárakat vizsgálva annak tulajdonítja, hogy a budapesti malmoknál hónapok óta már nagymennyiségű legfinomabb liszt van raktáron és vár külföldi megrendelésre, és orrosszerűl azt ajánlja, hogy a jelenlegi 58 krajczáros fumei kivélti lisztárifa Budapestről Fiuméig 50 krajczárral mérsékeltesse, azaz egy vagonrakomány liszt Budapestről Fiuméig 8 frtért fuvaroztassék.

Ha Ausztria-Magyarország reászorulna buza kivételre, ha buzában export vámtételeket képezne, használhatna a receptje. De miután Ausztria-Magyarország még annyi buzát sem termel, amennyi elég volna saját szükségletének fedezéséhez (1894-15 1899-ig bezárólag évenként átlag 742,149 métermázsával több buza és liszt lett a vámkülföldről behozva, mint amennyi kiment, 100 métermázs buzaár csak 75 métermázsra lisztet számítva), egészen fölösleges a kivétel megszerzése és az adófizetőket terhelő eszközökkel előmozdítani, ez árakat alig befolyásolná. A gabonaforgalmat zavaró fedeletlen határidőüzleti játékok izzó tőzsdénként kell reformálni és buza vámtételeinket a német javaslat mérvéig kell emelni és akkor normális lesz buzaárjegyződésünk.

Azért nem tudok eléggé gratulálni a német agráriusoknak ahhoz a vámtarifához, melyet kormányuk által szerkesztettek sikerül.

Ha mi is törvényestüljük a minimálisnak minősített határföldi márkás buzaárunkat, akkor, a jelenlegi konjunktúránk mellett, budapesti buzaárjegyzésünk nem lenne

8 forint 20 krajczár, hanem legalább is 10 forint 90 krajczár, mely összeghez még hozzáadandó volna a jó minőségért fizetett ár.

Ép így fogunk jární a rozs-, tengeri-, zabárakkal, ha nyomába lépünk a tervezett német vámtarifának, mert ép úgy mint buzában és lisztben (együttvéve), 1894-15 1899-ig bezárólag, évenként átlag 878,047 mmm. rozsszal, 2.574,687 mmm. tengerivel és 481,635 mmm. zabbal többet hoztuk be a vámtéltre, mint amennyit kivittünk a vámkülföldre. Ha ismét sikerül megszűntetünk azokat az azért és árkezdésre zavarólag ható melék-körülményeket, melyek ellen egye küzdünk, akkor minden krajczár vám, melyet az előbb megnevezett gabonaméltiekre kivittünk, ugyanannyi krajczár áremelkedést fog előidézni, addig természetesen, míg ezen czikkiben többet fogunk behozni, mint amennyit kivittünk.

Élő mezőgazdasági terményeinknél, melyeknél, a sertések kivételével, nagyobb a kivitelünk, mint a bevételünk, érintve vannak ugyan érdekeink a német vámtarifa által, de ezek a tételek, a tervezett árért, nem minimális tételek, tehát alku tárgyát képezhetik és tekintetbe véve a mi korlátolt produkciójánlis képességünket, szemben a tengerentúlak majdnem korlátlan termelőképeségével, úgy hiszem, miszerint egy ügyes közvetítő képes lesz a német és osztrák-magyar agrár-érdekeket é téren is összhangba hozni.

Ezért ne üljünk föl mi gazdák, a tőzsdéi érdekeket védő sajtónak, ne ítéljük el a német vámjavaslatot, hanem legyünk azon, hogy épp úgy, miként Németország megvédeni szándékszik gazdátársadalmát az idegen verseny ellen, ugyanolyan módon védjé meg kormányunk is gazdátársadalmunkat a külföldi konkurrenzia és a budapesti tőzsdé ellen, mert még jobban szorulunk védelemre, mint a német gazdák, kik tőzsdéjüket már reformálták, kiülván

TÁRCZA.

Schlick.

— Irtá: Bárony István. —

A nap úgy süttött, mintha fízettek volna érte. Arczomról patakozta a veríték. A kánuka dőszőrt rájtunk. Peres a kondás, maga is a hid alá bujt, nemcsak a malacjai. Ott sár volt meg árnyék.

Mi pedig csak ballagtunk ketten a komával, aki majdnem épp úgy logettá a nyelvet, mint Schlick, a felszémő vizslánk.

Ez a Schlick a legnagyobb szabású gazember, aminőt csak valaha lártam. Mivésze a tetteinek és lény-vonon kívül valami van, amivel becsapjon beundéunk. Néha sántaságot szimulál; felemeli az egyik hátuló lábát s szomoruan kocog mögöttünk. Erre azt várja, hogy így kiáltás fel: »nini koma, szegény Schlick megint sánta; ma nem lehet vadászni!« Schlick ezt a beszédét jól érti már s ravasz hurogragással snyúl. Így tetszik nekem, mintha kajánul mosolyogna, amint fejét lecsigszüsti s maga elé morfondör. Ha oda hívom magamhoz és mondom neki: »add a lábadat!« — keresves halk sírással engedelmeskedik. Fájdalmasan túri, hogy tapogas-

sam, simogassam beteg testrésztét, néha felajdul, mintha mondana: ott fáj, ott. — Mi aztán sajnálkozunk és megállapodunk abban, hogy minden háiba, ma nem lehet vadászni, mert Schlicknek a lába fáj.

Ezt kivált olyankor tapasztaltam, ha a komával vadászgatunk együtt. Most is így volt. Schlick egyszer megcsúszott. Nem szóltam, de tudtam, hogy zavaró imperatívuszom tőle az egész. Mert Schlick győlötte a komát s ahol csak lehetett, lenézte, elfordult tőle.

A koma tudniillik győngye lövé, de annál többet eszik. Nincs arra eset, hogy a szeredásban maradjon valami, ha ő egyszer elkezd elemózsiálni. Schlick akkor mindig koplal, még a kenyér hejárt is megessi a koma. Problámik már vele, hogy kétszerre elcsúszott pakoltunk a számrára. Mindegy volt. Azt is megette az utolsó morzsáig és látszórt rajta, hogy ha volna, azért még enne. Ily körülmények közt inkább csak a rendes porciót vittük; ugyis mindegy. Schlick sem így, sem amennyi nem jutott konhoz, ha a koma is velük volt.

A koma ma különösen elemében volt. Elhibáztott mindent s elkezdte Schlicket biztatni: »apport! apport! Egy óraig is elkerestette vele a semmit. Hányszor láttam a saját szememmel, hogy a fogolyfákába beleduzzalt és egy se esett le; azért ő csak अप्पोrtoztatott. Most

kijelentette, hogy legalább is három fogoly van itt „manaszt“ minthogy Schlick nem értett vele egyet; szidia.

Különös módon tudta szidni. Kimeresztette a szemét s elkezdett sunnyogva lopózanai a szegény kutyá felé, ahogy a lepfegő gőrgye szokta, amikor a kalapját készül ráborítani valami pillangóra. Aközben szemrehánylag mondogatta: »Nem látod? hát nem találod? Bítang! Áll! Kutyá! Micsoda orrod van te neké? Bezeg, ha szill szalonna volna a fűben! Bítang! Áll! Kutyá!«

Schlick a lába közé kapta a farkát s elkezdte hátrálni. Folyvást visszapzillogott a koma felé, aki egyre csak azt hajította: »apport!«

Megpukkadni való látvány volt ez.

A koma végre is beleugrott abba, hogy egy lökéltesen rossz és hasznavehetetlen kutyá. Ki is jelentette. Schlick pedig, hogy koma nem megértette. Csudálatos esze volt, mondatban. Néha az az érzésem volt, hogy minden szavamat érti. Ha a koma gyalázta előttem, felborzolta a szőrést s győlöletes tekintet mérté végre ellenséget.

A koma végre is kéljen vele vadászni, új dolgot talált ki. Egyszer csak szimulálta, hogy nyavalygós. Levágta magát a földre, amikor megkezdta halgatni, hogy »apport! apport!« — elkezdte rángatózni, mely tájélt is jött a szá-

abból a fedezeten határidőzleti játékok és már évek óta élveznek 1 forint 30 krajczárral magasabb buzáumot, melynek következtében hozzávetőleg évenként, rendszeren többel is drágább a búza nálunk, mint nálunk, nem is szólva a mezőgazdaság többi terményeiről.

Közledek a választások. Legfőbb ideje, hogy a gazda nyilatkozzék, celekjedej. Sorakozunk grófkárolyi Sándor programja körül s csak olyan képviselőnek adjunk mandátumot, ki programjában tölveszi a német javaslathoz hasonló mervű agrárvámokat, minden kibuvó nélkül és a földse reformját; akkor jobb jövőnek nézhet elé a magyar gazda és vele együtt egész Magyarország.

Ha azonban a gazda tovább is olyan könnyelműséggel fogja kezelni közgazdasági érdekeit, mint eddig tette, ha jövőben is megengedi, hogy olyanok képviselődjenek, mint amilyenek képviselték eddig, akkor el lehet készülni arra, hogy nagy része el fog merülni abban az adósság-posványban, melyből jó idő óta hiába igyekszik kimenekedni.

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Roventaszi: Korcsay Béla.

A bern-ostermundgeni tenyész-állatvásár.

Az évjáró piroskanna faját tenyésztő szövetség 1898. év őszén tartotta első tenyészállatkiállítást Berben. Ez első kiállítás eredménye oly kedvező volt, hogy annak hatása alatt elhatározták a kiállítást évről-évre megismételni. E határozat folytán a kiállítás czéjzaira s 450 drb szarvasbakra befogadására istállók építettek Unterlangenfelden, a Bern és ostermundgeni vasúti állomás utóoldalán, ahol azóta minden ősszel, a 1. éven pedig aug. 30., 31. észept. 1-én tartatik meg az állattalálási, melyen csak a szövetségi tagok jelenhetnek meg saját-tenyésztesztű piroskanna állatjaikkal.

Ján. A koma azt hitte, hogy talán megvesztett s jépedben rífogta a puskáját, hogy menten agyóvált. — Schlick azt hitte, hogy menten agyóvált, mint hisz sehase lett volna baja s rágtatva menekült hozzám. Onnan morogott a koma felé: Tulajdonképen ekkor értettem meg, hogy minő genialis.

Olyan bolondnak tetszett a dolog, hogy nem iruttam volna semmiről sem. Hisz ezzel a kutyával meg sok mulatsággal lesz, gondoltam.

Ugy is volt.

Othon kiloptok a konyhából egy darab spēkeli vát szalonát, lenyelte s aztán hamar kifiződött az árnyékos fa alá, mint akinek semmi köze sincs a konyhához. Egyszer csak veszi a ben szentkedő buzavest s szakaszté a bészén kiabálja: kell szalonca a keli? — Schlick felszenmel arra bándszott, de egyébiránt meg nem mozdult. Másnap éppen akkor kezdem megfigyelni, amikor becsalogatta a másik kuzvaszt a konyhába. Valósággal hívta. — Ehhez különös módon értenek a kutyák. Bodri bement v s egyszer csak látom, hogy Schlick kótródi kitélé valami zakmányval. A barátját ott hagyta keszesek. Azt is csakhamar megverték 6 érte. Velem is megpróbálta egyszer, hogy válaszban válejk bémává. Egy szép farka fogoly

E kiállítás megteremtésére azon körülmény vezetett a szövetségi tagokat, hogy először igen nagy nehezégre bukkantak a vevők, akik szép tenyészanyagot kerestek, mert nem tudták, hogy hol találhatnak olyanokat s gyakran végjárják a 6-8 istállót is, amíg talán csak a kilencz-tíz között találta olyan anyagot, mely kívánalmakát kielegette, az olyan tenyészítő pedig, aki szép anyaggal rendelkezett, fölzorgolt fel sokevésre, mert nem ismerte. Fölzorgolt tehát annak a szükségse, hogy egy olyan eladási központot létesítsenek, ahol a vevő is kielegethette szükségletét s az eladó is jó piacot talált. Ezért teremteték meg tehát a bern-ostermundgeni vásárral kapcsolatos kiállítást, amelynek létesítéséről jó nekünk is tudni, mert mi meg nem egyszer vagyunk rákényszerítve arra, hogy a külföldre menjünk jó tenyészanyagokért, már pedig nagyobb és jobb választékok, mint a szobánforog piacon, aligha találunk mást.

Azért is foglalkozunk egy kissé ezen vásárral behatóban, képeken is bemutatván egynehány díjazott állatot, hogy ne csak a felhajtott anyag mennyiségéről és áráról, de minőségéről is nyertünk tájékozást.

1898. év 1899. év 1900. év

A bejelentett állatok száma	350	518	448
A díjazott " "	330	489	429
A díjazott " "	188	223	216
Az eladott " "	105	152	184
Átlagos eladási ár frank	809	703	735

A legutóbbi vásárról következő részletes adatok közölhetők:

kor	felhajtott	eladott	darabonkénti átlagos ár
8-12 hónap	153 db	48 db (31-4%)	719 frank
1-3 év	254 " 109 "	(46-6%)	745 "
2-3 év	7 " (25-0%)	609 "	
Az árak 190 és 2920 frank között ingadoztak. És pedig:			
2000 franknál drágábbnak eladottak	4 db		
1500-2000 frankért	2 "		
1000-1499 "	23 "		
500-999 "	90 "		
500 frankon alul	45 "		

A mellékelt három ábra a legutóbbi kiállításban díjazott 3 drb szimmenthal bikát ábrázol, amelyek mindenke élénken illusztrálja az óda felhajtott anyag kitűnőségét. Érdekesek ez ábrák azért is, mert a bikák felülről hasonlítanak egymásböz, élénken illusztrálja ez állatok kitűnő átörökítési képességét. Az első ábrán látható "Joggel" nevű likán fia; a második ábrán látható "Benz 1"; ennek fia;

beszállt a vágásnak egy sűrű pontjára, ahol sok volt a vadkómó. Ezen Schlick csak nagyon keveset tudott keresztül végördöni. De hát kénytelen volt vele.

Küldöm: aló, menj, keress!

Rám néz azzal a fájdalommal bamba nézéssel, amit már ösmertem. Mintha azt mondta volna: de hát nem sajnálsz? Nézd, szégyény Schlick már megint betege, néz! És csakugyan, emelgetni kezdte a lábát.

Ebbe kerültem.

— Ej akasztani való, hát engem is belek-nézel, mint a komát? Puff! jó huztam rajta a kutyakorbácsca!

Hogy kiegyenesedett! Nem volt már semmi baja. Megértette, hogy velem nem lehet neki a boldogjátékja.

Ekkor látom, hogy ősröm volt nézni. Persze hogy az elemőszámból kijutott a része békítésül és jutalmazásul.

A koma egyszer fureszán járt vele. Nagyserű álma volt a komának s ha elkezdett hordolni, reggelig el nem hallgattok. Októberben erdei sneffüzött s kint háltnak a kőrelőházban, hogy a rossz utakon ki ne törjék a sötetel-venyelt. Schlick persze voltunk uton.

Egész éjjel nagyon hánykódott a koma, mert nem tudtam gondolni, mi baja. Hauljanban morogott is és végre gonyoltyi gyujtott.

tehát Joggelnek unokája, a 3-ik ábrán feltüntetett Benz II.

Joggeli a Rheinhalt (Aargau) állattenyészítő egyesület birtokában van. 1896-ban, borjú korában az ertei eládladójának a legnagyobb díjjal, 200 frankkal lett díjazva; 1897-ben ugyanott 400 frankkal; 1898-ban 76 bírlati egyesüdmálnak (100-egységre) 342 frankkal lett jutalmazva; 1899-ben 79 egységrel 375 frankkal és 1900-ban 78 egységrel 368 frankkal. Ez a bika az, amely Aargauban a legtöbb és legnagyobb díjakat nyerte. Joggeli testének kitűnő mellső részével s kezével éppen hátónalával, dacára 5¹/₂ éves korának, még mindig kitűnik. A mult év végén a kiállítás alkalmából lett lefenyképezve, a hozott vasúti szállítástól meglehetősen előrdötött állapotban, ami meg is látszik rajta.

Benz I. Joggelnek fia, első ízben 1898-ban borjú korában első díjjal lett díjazva. 1899-ben 84 ponttal 100 frank díjjal benyújtott, 1900-ban pedig a telvérek osztályában 83¹/₂ ponttal ugyancsak 100 frank díjat kapott. Az I. és III. díjazás alkalmával a berni kanton gazdasági egyesületének ezüst érmével is lett tüntetve. Még 1898-ban az I. kiállítás alkalmával tenyészítőjéül, Burger Jakabotól a Tramelani (Berni) Jura állattenyészítő egyesület 2600 frankát vászrolta meg, ahol mind máig mint fedező bika működik. Az ostermundgeni kiállításokon kívül más kiállításokon is lett díjazva s összesen 1720 frank pénzdíjjal szerzett s szövetségeket. Kitűnő ábróképési képességet bizonyítja, hogy számos utóda lett első és másodrangú díjjal kitüntetve.

Nem lesz érdektelen e két kiválóan szép bika bírlati lapjait az áldabbikban bemutatni:

	Maximum Joggeli Bern I.	
Fej	10	8
Nvák	3	2 ¹ / ₂ 2
Törzs:		
Mellkas hossza 3)		
" mélység 3)	11	10 9
" öblösség 5)		
Váll és mar	9	6 8
Hátvonal	6	5 4
Ágyék, horpász, has	5	4 3 ¹ / ₂
Far hossza 2)		
Csípőátvöltség 2)	10	8 ¹ / ₂ 8
Csípőizület távolsága 2)		
Faroktő 4)	4	3 ¹ / ₂ 3 ¹ / ₂
Konez izomltsága	4	4 3 ¹ / ₂

Akkor láttam, hogy a pokróczát keresi, mert fázott. Csipősvöl az őszí éjszaka s el-kelt a takaró.

A pokrócz sehol sem volt. A koma nagyot káromkodott.

— Talán nem is hoztatad be, mondtam naivul.

Őszeszdított. — Ne beszélj bolondokat. Csak nem vesztet meg, hogy be ne takarózzam télyiz idején. (Mindig hajlott az ilyen tulajzásokra.)

Kerestük, kerestük a pokróczát, végre megtaláltuk. Schlick elvitt rajta az ágy alatt. Nyilván lecsúszott a vége s az élelmes kutya lehuza lassankint magához.

A koma meg egyet szidni: Bitang! Állat! Kutyá!

Schlick végig élvezte és szenvedett velünk vagy nyolc-vaadászesztendőt. Eleinte olyan gyors volt, mint a lokomotív, utóljára megcsöndesedett, mint az omnibusz. Csakugyan beleestek a csuzok.

Vége is a pákosztosságra vitte a más-világra.

Lenyelt a vágásban egy mérgezett falatot s attól kinyugt.

A koma volt az egyetlen, aki nem saj-nálta.

Végtagok:	Maximum Jagelli Benz I.		
Felkar és alkar ...	2	2	2
Czomb és csánk ...	5	3 1/2	5
Lábvég és mancs ...	3	2	2 1/2
A végtagok állása és járás ...	5	3 1/2	5
Bőr és szőrzet ...	5	5	5
Szín ...	5	5	5
Arányosság (túlnövekedés, csontfinomság, végtagok hossza) ...	6	4	5
Növekedés (súly) ...	7	6 1/2	6
Összesen ...	100	79	83 1/2

Benz I. fia Benz II. az első díjazás alkalmával még nem találtott olyan kitenőnek mint atyja s csak tizenegyedik helyen lett díjazva 20 frankkal. Annak daczára a Corsieri állattenyésztő egyesület által 1030 frankért vetteti meg, a mi eléggé bizonyítja, hogy a szóban levő kiállításnál még 11 helyt is igen értékes állatok díjazatnak.

Mr. Garton, illetőleg most már a Gartons czég szives meghívása folytán folyó évi július hó 18-án egy társaságban magukkal a czégtulajdonosokkal és pár szakemberrel mentem ki a Newton-le Uilowes telepre, közel Warringtonhoz. Liverpool mellett, ahol éven virágzás ideje volt s épen járva folytak a kísérletek. Az összes kísérletek csupán kalászokosra és takarmányfövekre vonatkoznak. Egy-egy fajból mintegy 2—300 példány áll átlag rendelkezésre s a telep — mintegy 500 kat. hold területű — ennél fogva óriás mennyiségű válfajt mutat be. A kísérletek tisztán és kizárólag tudományos szempontból indultak meg és pedig azon az alapon hogy semmi elméleti állítás nem fogadtatott el gyakorlati igazolás nélkül.

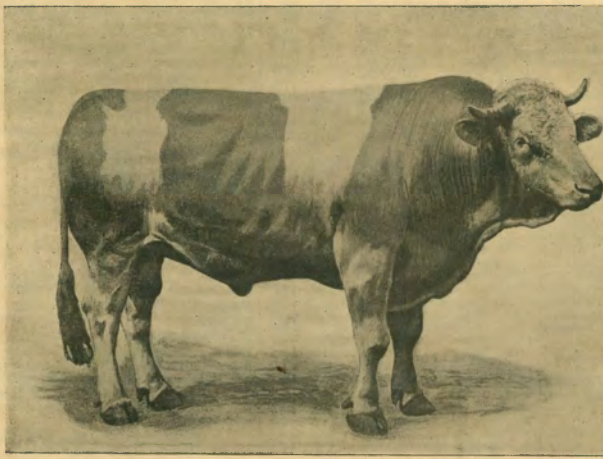
A kísérletek meglepő eredményeket hoztak létre. Első sorban konstatálták azt, hogy természetes keresztezés nem jön létre a növényvilágban, legalább nem a kalászos növényeknél elegendő mérvben arra, hogy szombat ténbsen; aztán azt, hogy a termékenyítés menete teljesen hasonló az állatvilággal; hogy továbbá nem minden válfaj hajlandó a keresz-

ménynövényeket is úgy fejleszse ki, mint bátyja a kalászokosok. Mac Alpiae, a highlandi Agricultural Society növény szakembere, aki a nevezett társaság évkönyveiben írja le az eredményeket, főleg annak tulajdonítja az itt elért sikereket, hogy — úgy mint a kalászokosnál — első sorban a meddő virágok termékenyeké való átváltoztatásáról van szó, s részletezen leírja az eredményeket évről-évre fűnél, répnél, babnál, borsónál, lóherénél. Az előállított változatok száma itt nem oly nagy, mint a kalászokosnál, de itt is több, mint 2800 faj van már ma; s a legérdekesebb az, hogy van már több száz faj olyan kitenő, amelyek örökösök és nagyobb hozamot is adnak.

A mikro-photogramok egész sorozatát átvizsgálva még laikus ember előtt is teljesen világossá válik az, hogy a növénytenyésztés folyamata ugyanaz lévén, mint az állattenyésztésé: a modern gazda ép úgy reá tesz utalva a növénytenyésztést ezen tudományos alapon folytatni, mint az állattenyésztést s csak helyesebbel Garton azon megjegyzése, hogy kétségkívül egyoldalúságra mutat, ha az állattenyésztés így arányú tudományos fejlesztés mellett a növénytenyésztés ép oly pusztán gyakorlati állapotban van ma is, mint volt századokkal ezelőtt.

Már most tudományosan megállapítva a tenyésztés menetét, és a lehetőséget és sorrendet, csupán a kívánatos cél kitűzéséről van szó. A kalászokosok ezt Garton a nagyobb hozam, korábbi érés és az erősebb számban jelölt ki, s ezen az alapon vezette a tenyésztés, kikeresve alapul a legérdekesebbnek látszó fajokat. Érdekes, hogy a keresztezésnek nem elegendő reá jött meddőség, hanem a nyelvet aztán visszafelé kellett fejleszteni ismét; egyik vagy másik irányban tulenzésre, melyet ismét gyengíteni kellett, természetesen figyelem nélkül ugyan a talajkülönbségekre, az egész telep homogén talaj lévén, de figyelemmel a trágya és a munka különbözőségekre.

Szerfelett érdekes egy a bemutatott eredmény, mint még inkább a fokozatos haladás folyamata a vörtes irányban. A különböző példányok, a melyek azt mutatják, hogy például az árpa négyorsvára tétele eredeti többi új tulajdonságának fenntartása és kifejlesztése mellett miként sikerült, vagy a fekete tafarab átalakítása bőven termő fehér zabba, vagy a bucsónak jelentékeny megnövelése miként eszközöltetett, nem volt véletlen ugyan, hanem tudományos elmélet szigorú vezetés mellett czéludatosan, valóban meglepők. Lehetetlen, hogy bizonyos mértékig legalább esetlegességek ne jászottak volna közre, amellet csak kevés, mint említettem, átlag 2—300 példány állván rendelkezésre minden fűnél, a végeredmények nehezebben állapíthatók meg. Csak ki akarom emelni, hogy ha az eredeti anyapéldánkok odaállítjuk a három czél bármelyikénél elért legutolsó eredmények mellé, a különböző rendkívül meglepő, az eredmények egyszerűen bámulatosak. Ismételnem kell azonban, hogy reám még ma gondolkodni az eredményeknél is megdőbentőbb hatást tettek a fejlődés menetei, a melyek legalább előttem kétségbevonhatatlan világosságba helyezték azt a tényt, miszerint a tudományos növénytenyésztés lehetősége czéludatos irányban s felfedezések és kísérletek által teljesen

305. ábra. 4 éves (s 7 1/2) hónapos berni biká. — Benz I. nek apja, Benz II. nek nagypája.

Ezen képeinkkel bemutatott állatok szimmetrikus tenyésztő gazdáinknak mindenesetre mintául szolgálhatnak.

GAZDASÁGI NÖVÉNYTAN.

Rovatvezető: **Mezőy Gyula.**

Új tudományos növénytenyésztési kísérletek.

(György Emre londoni szakdolgozó jelentése.)

Az itteni Farmers Club egyik ülésében Thomas H. Garton előadást tartott a növények tudományos tenyésztéséről. Ezen felolvasást magát nagyobb vita követte s a vitát nagyobb érdeklődés. Az érdeklődés annál jobbosultabb volt, mivel köztudomásu dolog, hogy a Garton-féle kísérletek már 1880 óta kitartó buzgalommal folytak s így voltaképen 20 évet felülhaladó tudományos kísérletek eredményének megállapításáról volt szó.

tezésre s hogy ennél fogva bizonyos irányú minőségek elérésére a keresztező anyagok kiválogatása csak fokozatosan érhető el, annál fogva 3, 4, esetleg több év átmenet is szükséges arra, hogy a keresztezés előkészítések a megfelelő minőségű fajok közt; hogy végül a keresztezés ép oly gyakran hoz elő az új nemzedéket minden szempontból rosszabb eredményeket, mint jobbkat; s hogy ennél fogva türelmet, kitartást kell a keresztezésre alkalmas válfajok tudományos megválogatása és előkészítése s szükséges.

Garton érdekes és kétségkívül nagy tudományos becsesel bíró mikro-photogramokat vett fel az utolsó tizenöt év alatt a megtermékenyítés folyamáról, a növényi ivarszerkezeti fejlődése s ténykedéséről, a melyek maokban véve is egyik igen becses adalékát képezik a növényvilág fiziológiájának. Kísérletei és felvételei is csak a kalászos növényekre vonatkoznak; csak utjabban vonta a takarmányföveket is kísérletei körébe a fiatalabbik testvér, John Garton, azzal a czélzattal, hogy a takar-

ép úgy meg van állapítva, mint az állattenyésztésé.

Mindenestre nagy érdekünk a tudomány ezen nagy új vívmányát felhasználni nálunk is.

A Garton-czég ez irányban tett kérdéseimre szíves készséggel ígerte meg, hogy a magyar szakembereknek is teljes rendelkezésére áll az egész ügy megmutatása, megmagyarázása, esetleg bevezetésére.

ÜZEMTAN.

Rovatvezető: Hensch Árpád.

Az idő-e a gazda, vagy a gazda az idő?

(Felelet a 435. számú kérdésre, üzemteni szempontból.)

A kérdésben megpendített érdekes eszmecseré nem egyes gazdák, hanem két gazdapárt véleményét tolmácsolja. Az egyik párt tagjai mindent az időjárásra szeretnek tolni s ezek szerint az idő a gazda, a másik párt tagjai nem ismernek sem rossz földet, sem rossz időjárást, ők a természet ezen mostohaágait erős akarattal mindlegyőzhetni vélik; szerintük a gazda az idő.

A valóságban pedig úgy áll a dolog, hogy az idő, ami alatt főképen az időjárás értendő, mindkét tábor természetét és ezzel gazdaságaik jóvedelmességét a legteljesebben befolyásolja. A különbség csak az, hogy a jó gazda természetnek ingadozásait jóval csekélyebbek, mint a rossz gazdáé, amit különösen ezidén úgyiszlóvalán kézzelfoghatólag lehetett tapasztalni.

Aki földjeit megfelelő, nevezetesen eléggé mély művelésben részesítette és trágyával kellően ellátta, annak ezidén is, általában szólva a szárazság daczára, kielégítő gabonatermése volt, amely kat. holdanként 10–12 q-t tett, míg a kevésbé jól megművelt földekről alig 7–8 q-t kaptak. Ellenben a későn letakarításra kerülő terményeknél — tengeri, répa, burgonya — a jó művelés és bő trágyázás sem volt képes az eső hiányát kompenzálni, ezeknél

szentirásbeli bő és sovány évek korszaka még korántsem szűnt meg és hogy a legjobb gazda is az időjárás viszonyaságával szemben sok esetben tehetetlen. Ilyen helyzetben voltunk a 70-es években, amikor a sok eső a kész ter-

dőből lesz, mint a földjeit kerébbé gondozó gazdáé.

Egyenlő talajminőséget feltételezve a jó gazda 8–11 q-nyi ingadozások mellett 10 q-nyi átlagos gabonatermést ér el kat. holdanként,

206. ábra. Benz I. 2 éves és 10/8 hónapos.

mést tönkre tette. Ellenben a 80-as években még olyan földekről is nyertek pl. 1882-ben 14–15 métermázsás terméseket, amelyek átlagos termése ennek alig felét teszi. Ime az időjárás befolyása a termésekre!

Ezzel azonban korántsem mondom azt, hogy a gazda teljesen tehetetlen az időjárással

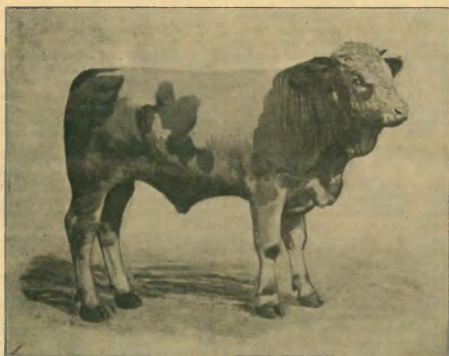
meg rosszabbul gazdálkodó szomszédja földjein a termések 4–10 q közt váltakoznak s az átlag alig 7 q-t tesz.

A szántóföld jó kondíciója tehát kétségtelenül hatalmas legyér az időjárás viszonyaságával szemben, de ezek hatását teljesen ellensúlyozni ez sem képes és csak ezen kikötés mellett állhat a létel, hogy a gazda az idő.

Nem oszton azonban azt a nézetet, hogy több a jó, mint a rossz idő, hanem az általános tapasztalat szerint mindkettőtől egyformán kijut s a földjeit folyton jó kondícióban tartó gazdának ebből az az előnye, hogy a rossz időjárás kedvezőtlen hatásait jobban ellensúlyozván, hátrányos hatását kevésbé éri, mint a földjeit nem oly gondosan kezelő gazda.

A lovakra vonatkozó hasonlatra nézve pedig véleményem az, hogy a jó kondícióban lévő pár ló lesz a győztes. Ilyen irányú kísérlet tudtommal nem történt ugyan, de aki háborúkban vagy hadgyakorlatokon részt vett, tapasztalhatta, hogy a jó kondícióban lévő katona sokkal tovább bírja ki a hadviselés viszonyaságait, a koplalást és szomjazást, mint az aki lezsaroltan került a táborba; s bizonyára így van az a lóval is. Hogyha pedig az 50–100 mérföldnyi utat per analogiam, a szántóföld jóvedelmi viszonyaságát tekintjük, kétségtelen, hogy ha valaki a gazdálkodást jó kondícióban álló földekkel kezdi, még rossz években is kedvezőbb rekordot fog elérni, mint akinek kizsárolt földekkel kellett a versenyt megkezdeni, még abban az esetben is, ha az utóbbi néhány „főrt” kapott.

Hensch Árpád.

207. ábra. Benz II. 10/8 hónapos.

a termés eltérései nem lesznek akkorák s így kétségtelenné válik, hogy bizony az idő a gazda. Hogyha pedig hosszabb időszakokra visszatekintünk, pl. az utolsó 3 évtizedre, okvetlenül arra a meggyőződésre kell jutnunk, hogy a

szemben, sőt ellenkezőleg az által, hogy földjeit folyton jó kondícióban tartja, okvetlenül azt fogja elérni, hogy átlagos termései nagyobbak lesznek, terméseinek ingadozása pedig csekélyebb s így jóvedelme nagyobb és állandó.

ALLATEGÉSZSÉGÜGY.

Rovatvezető: Dr. Halnra Ferencz.

Szarvasmarháknak idegen testek lenyelése által okozott betegségei.

Szarvasmarhák tudvaleg az felvett takarmányt csak durván rájáik össze és ezután lenyelik. Innen van az, hogy a legköztudottabb idegen tárgyakat, melyek véletlenül a takarmány közé keveredtek, a gymorakba továbbítanak, sőt vannak, kik az állítják, hogy épen az ilyen idegen tárgyakat nagy mennyiségben elkeresik a marhák, hogy aztán möhön lenyeljék. Ezen tárgyak rövidebb-hosszabb idő múlva különféle sérüléseket és többé-kevésbé súlyos megbetegedéseket okoznak.

Azonban egyes takarmányfélék is, nevezetesen a gumósak, répák, burgonya stb., melyeket a marhák megfélelő, előzetes elkészítés, megválasztás nélkül nyelnek le, megakadhatnak a nyelőcsőben és gyakran életveszélyes megbetegedése vezetnek. Ilyenkor félelem, nyugtalanság lepi meg az állatot, erős nyálzás, nyelési ingerek, köhögés, többszörös bélsár- és vizeletürítés, majd felvadás azáltalános tünetek, melyek a *nyelőcső eldugulására* gyanút keltenek. Különösen ha közvetlenül a garat mögött akad meg az idegen test, jelentékeny erővel súlyosan épen jelenségek, míg ha lejjebb vagy a nyelőcső mellőri részét zárja el, má sokkal enyhébbek a tünetek, jóval nyugodtabban viselkednek és kevesebbet erőlködnek.

A nyelőcső elzáródásáról legkönnyebben egy lebet meggyőződni, hogy vizet önlünk a marha szájába; ha ezt lenyel, azaz az a gyomorok fölé, ha visszafolyik a szájaiba, el van zárva.

A nyelőcső eldugulása ritkán vezet elhullásra vagy kényszervégzátásra, többnyire sikerül az idegen testet vagy a szája visszakerülni, vagy le a gymorba juttatni. Ezen szorított lehet az idegen test fennakadása helyén meghagyni. Bár ez esetben a létszög irradatnálanság tünik fel, mégis erőzöhet vezetni. Ilyenkor azonban a felvadásra kell különös figyelemmel lenni és a gázokkal tett béndőt kell időben szurcsapolni. Az idegen testet a szájból nagyobb mennyiségben hozzakerülő nyál, a nyelőcső nyálkaja és a meleg annyira felmelegorolja, hogy legfeljebb 12—24 óra múlva magától lesülk a bendőre.

Másik eljárás az idegen testet felfelé a garatba szoritani, a marha fejét fel és előre ki nyújtajuk és hüvelykujjaink lassu, tartos nyomással a megakadt testet felfelé tolni igyekedünk. Közvetlenül a garat előtt a nyelőcső ellentársa találnak a garatnak a bürszingval való átmeneténél, de ha ezen sikerült átjutni, akkor már a szája kerülnél, ha nem, visszacsusszik előbbi helyére. Gömbölyű darabokat könnyebben lehet elávitálni, mint a laposakat vagy szilveszleteket.

Lehet a megakadt idegen testet a szájon és garaton át bevettettel kézzel kiszéni. Ez kétségelentül a leggyorsabb és legjobb eljárás, ha az illető keze elég kicsiny és a marha nem fiatal. A beynulás előtt az idegen testet felfelé kell szoritani a garat fölé és ezen helyzetben a segéd állat, Gömbölyű darabokat testet felfelre többnyire igen sikos, ezért lehetleg nagy darabot kell befelé megfogni.

További eljárás egy fogókezelés segítségével kihuzni a tárgyat. A készűk a gymorsondához hasonló béltűt üres cső, melynek végén két légyapóhoz hasonló leheny van alkalmazva. Ezen leheny a cső másik végén a csavarral kinyithatók és bezárhatók. Eléikre a készűk magás ártól, szerkezete nem látszik olyanak, melyivel a szűk nyelőcsőben sokat elérhetni lehetne. Jobban ajánlható ennél az idegen test letöltését megkísérelni a gymorsonda vagy egy más hajlékony rud (spanyolnád, ostornyél) segítségével. Itt azonban különö-

sen vigyázni kell a nyelőcső falára, mert durva erőszakoskodás alkalmával az könnyen megsérül, minnek következménye a többnyire halálos kimenetelű nyelőcső-sípoly. A nyelőcső kiszakadásának tünetei a nyakon kifejlődő, többnyire szerzőgő, fájdalmas duzzanat, étvágytalanság, hágyadság, lélekzési nehézség, később laz.

Hasonlóképen veszedelmes lehet, ha durván hatjuk végre, az idegen testet szűjélmennyisé, szűjelmorzsolása a nyelőcsőben. Itt is erősebb zuzodások, szakadások jöhetnek létre.

Végül lehet az idegen testet a nyelőcső felmeztése után kivenni. A nyelőcsövet balra eltolva a szőröket leborotváljuk és domboru élű késsel a bőrt, a bürzömet és köztöszöket az általuk és bennük lefűtő nagy véreket és idegek elkerülésével, illetve félretöltésével a nyelőcsövet hosszirányban átmetszük. A sebnek első szélét felülre és belülre le- és kifelé irányoljuk, hogy így a sebváladékna és a nyelőcső tartalmának kifűle legyen szabad utja és sülyedések, gennyeseések, üszkösdések lehetőleg elkerülhetők legyenek. Az idegen test kivétele után a nyelőcső sebet gombos varratlal egyritük, a külső sebet nyíra borjuk. Az operáció után 24 órárt a kopnálai kell a marhát utána jó ideig csupán lágytakarmányt, fűet, friss szénát szabad ennie. A legtöbb esetben azonban a nyelőcsőseben keresztül szivároq valand, a seb befertözött; ezért ezen miűt mindig kockázatotól sikerrel jár és azért csak ritkán ajánlható.

Szorosabb értelemben véve a lenyelt tárgyak közül csak azok nevezhetők idegen testeknek, melyek egyébként nem szokták a szarvasmarhák taplálékát képezni. Ilyenek fa-, üvegdarabok, kávécsok, tük, szögök, szőrök stb.

Az idegen testek okozzák az ún. betegségeket az éles és hegyes tárgyak, nevezetesen a tük és szögök, melyek a szájtól kezdve a gymorokig, mindentűt bekelölhetnek.

Ha a nyelvet sértek meg, az állatok visszahuzódnak a jászóltól, nem esznek, fejüket rázzák, erősen nyáznak és üres rágnözgözgözök végének. A nyelvből az idegen tárgyat kézzel kivegy, fogval kihuzva, az állatok csakhamar meggyűlölnak.

Hasonló sebések előfordulnak a szájtól többi tárgy részében, a garatban, nyelőcsőben, de leggyakrabban találhatók az előnyomrokban. Az előnyomrok tartása csaknem mindig idegen tárgyakkal kevert. Legtöbbször a benne levő tonpa tárgyak, homok alig okoz súlyosabb megbetegedést, sőt gyakran nagyobb mennyiségű homok bennléte dacára az állatok semmiféle betegsége után tünetet sem mutatnak. Csak az egyes érzékenyebbek nyögnek, hamar kifáradnak, kimerűlnék, majd éltvágyuk is rosszabbodik, lélekzésük nehézség, érvérésük szapora lesz és lesóványodás elpusztulnak.

A hegyes tárgyak közül egyesek csupán befurakodnak az előnyomrok falába, mások azóthatva, más szerveket is sértenek meg. Előbbi esetben a helybeli fájdalomsság mellett, melyet ököllel való erősebb nyomással lehet kimutatni, általános rosszullét, dokör és más emésztési zavarok (bűlsáprindgás, vagy ellenkezőleg hasmenés stb.), lesóványodás is létezik. Sokkal gyakoribb az, hogy a hegyes és éles tárgy a gymor falának összehúzódásai következtében ezen áthatol, a rekeszizmot átjárva a mellűregbe kerül és itt leggyakrabban a szivburok sérti meg, szűrökgűlyadást hoz létre. Ennek kifejlődését rendszerint a marha állat tünik fel betegnek; később azonban igen rohamos súlyosbodik a betegnek állapota, sőt több esetben hirtelen elhűlás okát is a boncolás alkalmával az idegen test által előidézett szivburokgűlyadásban találák.

Ezen szivburokgűlyadás tünetei nagyfokú hágyadság, étvágytalanság és lesóványodás, a

mellkas bojtára előtt a szűrögyűlő, tézésás tapintás duzzanat, a nyakon fűtővéregek erős teltség, zörökek a szív föltől. Ezen betegségi mindig halálos kimenetelű, ezért gyógykezelése eredménytelen kísérlet marad, e helyett ajánlatosabb a bántalom megállapítása után a marhát kényszerűgátni.

Ha a hegyes tárgy az előnyomrok hátulú falát, furja át, megebezteti a májat, a lépét, a beleket. Ezek sérülései esetén általános rosszullét és emésztési zavarok nagyfokú súlyosnyádással lének fel. *Obich* és mások ismételt elávitoltatás a hasűröghöz, vagy a hasűri szűrögeköl operáció útján idegen testeket, utána a sebek összevarrása után gyógyulás áll be. Azonban ezen esetekben már mindig előre meg tudjuk állapítani, hogy lényeg idegen test furta át az illelő hasűrűg szűrögfalát. Ennek hiányában az operáció meddő munkát képez.

Zimmermann Agoston.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdés.

448. kérdés. Kezelem alatt voltó uradalmi erdőben nagy makkerlens mutatók és azt értesítve feleletében nem adhatom el? Kérem a „Közlekek” t olvasói a felelet rovatabban közölni velem, hogy megteremt tiszta makkot hol és mily árban lehetne értékesíteni? mértékmáza vagy hektoliterenként? M. M.

Faj. — A kérdés. Mi módon lehet enyhíteni telernek erdei tőkűrlyápnika vagy szivűrömmnek erdes izet viz hozzávevéses nélkül. H. A.

450. kérdés. Fehér boraim mikor hordóbbi iverge fejteltem, megfektettedék. Kérek felvilágosítást, mit tegyek a megfektetés ellen? Boraim azelőtt nem voltak átfejes, csak most egy év előtt. Tót-Gyűrk. F.

451. kérdés. Sziveskedjenek a mellékelt szőlőfűrtől pusztító betegséget meghatározni és velem tudatni, mer szőlőben vagy pusztított viz végbe. Leheto-e ellene védekezni, ha igen, mivel és hogyan? F. S.

Felelet.

Törkölypálnika erdes izének enyhítése. (Felelet a 448. sz. kérdésre.) Ha az idej tőkűrlyápnika erdes iz torkoltpapó izet csupán a fatalasság okozza, akkor az erdes izben 1—2 év alatt s később még jobban magzótól el fog muni, úgy hogy azzal nem kell semmit se tenni, mindössze az első év elmúltával tiszta réz hordóba átfejteli. Ha azonban a torkoltpapó izt odakomlás okozza — amúgy idéjük a 448. sz. feleletben — azon esetben tiszta lefűzessél és elég vastag faszerűngeten való átűrsűrésse lehetne, úgy a hogy, segitene. Különben idovel ez is gennyűl magától. Bizonyos oxidáló hatásra kémiai szerekek is lehet ugyan az ilyen pálnikk segitene, de azt csak abban gyakorolt egyen végezhető el. Végűl megértem, hogy ha egy liternyi pálnikkban 1/2—1 dekagramm fehér kálcium-szűrűl feloldunk, attól nem lesz edes, de jóval szinűbb izet, így szoktak tenni például a cognac-kal is. Igen erdes pálnikk azóban másfépen megsejldíteti nem lehet, mint viz hozzádelegetésével. Gy. I.

Megfektető borok javítása. (Felelet a 450. sz. kérdésre.) Bizony gyazati panasz az, hogy fehér borok, melyeket nem fejtettek el, úgy gyakran, az átfejtés vagy palaezósás után sótszint őltenek és tükűrűket elvisztik. Ezt úgy hívják, hogy barna törés. Ennek oka egy sajtszűrés — különösen nem érett szőlőben és egyéb gyűmölcsökben tevény mennyiségben meglévő — oxidáze nevű anyag jelenléte,

mely a most vagy bor levegővel való érintkezések zésekor bizonyos alkotórészek sajátos sötét színt oldhatatlan anyagá válnak át és az előbb átlátszó, tisztá tükri által zavarosod, sötét sötét teszi. Ez leginkább hibás, rohadó szőlőből készült, a kivált a törökországi sokidig állott mustokból készült borok mutatkozik s csak igen sokszor megemlékelt fejtések után mulik el. E bajon segímetni vagy a bor felmelegítése (u. n. pasteurizáció) által, melyet azonban nagyobb mennyiségű bornál külön készülékek lehet csak végrehajtani, vagy úgy is, hogy a bort ismételtlen cseresavval és zselatinnal 1 hektoliterre rendszerint 4 gr. csersav és 8 gr. zselatin szükséges) és aztán kézzel hordába fejtés át. Nem kellemes művelet ez, de másképpen értel éni így lehet. A borok mérésékel széveszebe szintén jó hatású s borerkeskedők tényleg ezt is megteszik. Megjegyzésem azonban, hogy nem eléggé savanyu bor megfelekedését (ez már nem barnulás) az is okozhatja, hogy valami képpen vas kéklet bele (pléladá kéntre használt vasuhvaló) és, ez a bor feloldván, a levegőn cseresav vas válik ki belőle s ez okozza a sötét színt. Az ilyenben, ha a baj nem nagy mértékű, sokszor már jó savanyu borral való összehasztatás segít, valamint segíthet a fel említtet derítési eljárás többszöri megismétlése.

Gy. I.

Beteg szőlőfűrt. (Felelet a 451. sz. kérdésre). V. S. ur két szőlőfűrt küldött be, a melyek az érés kezdetén vannak, amnyiben a bogyók egrésze most kezd éppen színszedni. Az egrészes szőlőbogyók, és az egrészes, kétkelő bogyókön kívül vannak olyan szőlőbogyók, amelyek oldala kisebb-nagyobb darabon be van korpásodva s az ott van pedig sönnyesbarná színi; vannak azonban barnabarna, zacsakomódra öszszecorvált, kicsi ruganyu szemek u. n. *bőrősbogyók*, és végre már teljes öszszesott rancos bogyók.

A betegeség a *Peronospora viticola* gomba okozza, melynek szálás tesle — micéliuma — benn tanyáz a bogyókban. Amint a betegeség úgy egy bogyóba kórokedel, az színt változtatja el a bogyó. A folts, behorpadt bogyók a beteg első, a bőrősbogyó a betegségi második és végre az öszszesott szaraz bogyók a betegesed utolsó stádiumában vannak. Az öszszeszáradás a sorsa rendszeren minden bogyóknak, amelyet a *Peronospora* megtámadott, s így e sorsa jutnak néhany nap múlva a bőrős és a folts bogyók is. Legelőbb ha esőre idő áll be, akkor annyiban zseved változást pusztulások, hogy a teljes kiszáradás előtt penészgombák útnak a fűrtökön talált.

Ilyen tájban, amikor a szőlőbogyók már teljes nagyagsukat elérve érnekbe indnak, a *Peronospora* a bogyókat csak szokta tökéletes megfáradni, s így a baj továbbterjedésétől nem kell tartania. Hogy azonban esőleked ne érje, megmondom, hogy azok között a bogyók között is, amelyek most még egrészeseknek látszanak, lehetnek — sőt bizonyval vannak is — olyanok amelyekben már benn van a beteges eszéria, de amelyek betegesége még nem fejlődött ki annyira, hogy szabad szemmel észrevehető lenne. Az ilyen bogyók is elfognak még pusztulni.

Ha a szőlők be voltak permetezve s a leveleken még látható a permeteg, akkor a szőlőt most már magára hagyhatja; az eddigienl nagyobb kárt nem igen fog szenvedni. Abban az esetben azonban, ha eddig nem permeteztet, vagy a permeteztet is, de az eső a permeteget lemosta, különösen, ha a levelek is megperonoskodtak, a borsóidőklet permeteztetésbe mindjárt, a csemesegzőlöklet azonban most már permeteznie nem szabad, kivéve, ha rá nem szánja magát arra, hogy ezekből is bört szűrjön. Ennek a permetezésnek két hasznát láthatja. 1. Lehetőleg biztosítja a termés egrészes részeinek a teljes megérését? 2. Ugyancsak biztosítja a hajtások beérésedet és ezzel a jövő évi termést.

A nyáregy meleg napok alatt annyira elhaltalmasodhatik még a védelénel hagyott szőlőkben a peronospora, hogy leluhhatnak a levelek még a szüret előtt, amikor aztán daczára a szőlő fejésére eddigi kedvedő időzölésnek, még csak savanyu bor fog szünetni. Ekhez a bajhoz járulhat még hogy az időelőtt megkopaszodott hajtások nem bírnak beéredni, s ennek következtében könnyen elfagynak. De ha a netaláni enyhe tébelen is megfágnának, a be nem érett hajtások meg mennyiségileg, sem minőség tekintetében nem adnak majd a jövő esztendőben jó termést.

Mezey Gyula.

Chicago mint tengeri kikötő.

— *Palkert* Alajos, a m. kir. földművelésügyi miniszter washingtoni szaktudósitójának jelentése. —

Az északamerikai nagy tavak, és pedig a Lake-Superior, Michigan, Huron, Erie és Ontario — melyek mindegyike nagyobb egész Bosznánál, sőt a Lake-Superior nagyobb egész Romániánál — a Szt-Lőrincz folyó által az Atlanti Óceánnal állanak öszszekötésében, közélfkövő tehát a gondolat, hogy az északamerikai kontinens belsejében, de ezen tavak partjain fekvő városok tengeri kikötőközé átalakíthatassanak.

Legvált *Chicago* és *Duluth* városok erődközlnek a tengernek. Teljes joggal is. Nem hisz lenni a kontinentalis termelés középümiánál és egyuttal ki- és beviteli emporiumján emelkedni.

Chicago és Duluth mesés fejlődésüket első sorban a *buédnek* köszönhetik. Chicago azonban- kívül a tengernek és ezzel öszszefüggésben a sertésnek. Ezek gazdaságának főforrása. Örjási földet és buzdát, tenyegre és szételőlvány mind *Chicago* felé gravitál és pedig jégvizek meg mindjárt, Amerika legjobb buzdavide, vagyis a közép-északi államok ugyint: Minnesota, Wisconsin, Illinois, Michigan, és két Dakota, stb.

Ezen államok gazdag termése számtalan vasuton egy nagy központ: *Chicago* felé irányul. Ott legnagyobbbész hajóra kerül, hogy a nagy tavakon és a csatornákon keresztül vagy New-York, vagy Montrealba vitessék, a hol átrakják az Európába induló Óceánra gőzhajókba, a többi vasuton teszi meg az utat az Atlanti Óceánig.

Chicago két irányban egyszerre szeretne tengeri kikötővé válni: 1. a tavak segítségével az Atlanti-Óceánra; 2. a Mississippifolyó által a mexikói öbölbe.

Hogy az első elérje, a Welland és a Szt-Lőrincz folyó Lachine csatornákat kellene meylíteni; hogy a másikat, az új, most közel 35 millió dollár költséggel uszott ugrnevezett „drainage” csatornát, mely a Michigan tavat az Illinois-Riverrel és ezzel a Mississippifolyóval köti öszse, szintén meylíteni kellene; de azon felül magán a Mississippin is felső folyásának több helyén.

Mert vízi uton *Chicago* már ösze van köté mindkét tengerrel, de ma még rendes tengeri hajózás, közvetlenül és átrakodás nélkül, sem Európából *Chicago*ba, sem onnan Európába nem lehetséges és sokáig is nem lesz lehetséges.

Az a kísérlet, amit most a Northern Steamship Co. nagy ujjannal épített kis hajóival: a Northwestern, Northman, Northtown és a Northernrel, nem veszedelmes.

A Welland-csatorna, mely az Erie tavát az Ontarióval köti öszse, megkerülve a Niagara vízesekeit, valamint a Szt-Lőrincz folyó kataraktáit megkerülő csatornák, ez időszertől új sekeleyek és meylítésük, mert a tájban igen sokan az öszszekötést igényel, hogy ezen hajók az utat *Chicago*ból Liverpoolba, illetve Hamburgba, csak úgy képesek megtenni, ha rakományuk nagy részét Buffaloan kirakják, hogy így megkönnyítve a Welland és Lachine csatornákon átjuthassanak. Rakományukat aztán Montrealban egészük ki és csak onnan, mint minden más tengeri hajó, indulhatnak továbbá átrakás nélkül rendeltetésük helyére.

A Northwestern Steamship Co. hajói 26 láb mélyre merülnek, a Welland-csatorna pedig csak 14 láb mély, így ennyivel yentelenek a hajók megkönyviteni. Érdekes különben az a körülmény is, hogy ezen kísérletnél mindkét hajó, mely eddig elindult, április hóban utközben a jég között megrakadt.

Az a vesztély tehát, hogy *Chicago*ból most már egyszeres uton és így kisebb szállítási költséggel jöhessen az amerikai buza Európába, nem forog fenn és nagyon sokáig nem is fog fenngörni.

Nincs kizárva, hogy évek múlva, tekintve az amerikaiak bámulatra méltó energiáját, ezen csatornák mélyítéséhez hozzádnak, de ezen nagy munkálatok ma sem megszavazva, sem megkezdve nincsenek. Ha pedig ma megkezdődne is, amire most semmi kilátás, nagyon sok idő telhetik el, míg azok tényleg a forgalomnak átadhatók lesznek.

Ádóig pedig nagyon megváltozhat a buza-kivitel iránya és mérvé.

Már ma hanyatlásban van az amerikai buzának kivitele Európába. Résztát a folyton szaporodó népesség (77 millió) saját fogyasztása, résztát az Ázsiába napról-napra emelkedő kivitel és végül, különösen nyugaton, az eddig buzatermesztésnek szánt területnek más, legúbb esetenbigen prier előzokra való felhasználása következtében.

Nem szabad feledélni, hogy az Egyesült-Államok ép most változnak át rohamfértésben hatalmas agrárius államból még hatalmasabb prier állammá. A könnyen, olcsón és nagy haszonnal mivelhető szőlőföldök, a folytonos telepítés és az ott divó rablógazdaság miatt, végre is ma Amerika örök és magas válfalmakelt megvédőre, erőteljes iparos állammá fejlődött.

Nekünk gazdánkban ez kétszeres előnyre válik, először mert megszabadulunk legvedelmesebb konkurensünktől, másodsor mert a most szűken előt lefolyó átváltási folyamatban ugyanak az amerikai, ki tagnap még buzát és tengerit termelt, ma beáll ezé és gégyárosnak, tehát örök fogyasztóvá válék és pedig könnyen és szivesen fizető fogyasztóvá.

VEGYESEK.

Hasi szénnek tartalma:

OMGR. közlemezény.	1407
A buza ára és a tőzsdé.	1407
Térca.	1407
Széliék.	1408
Alattényeztet.	1408
A berno-ostermundnyi tényszállításvár.	1409
Ütemtan.	1410
Az idő-e a gazda, vagy a gazda az idő?	1411
Gazdasági árványtan.	1411
Új tudományos névnyvtárszázta kísérletek.	1411
Állategészségügy.	1411
Szarvasmarhának idegen testek lenyölése által okozott betegségei.	1412
Levélészékny.	1412
Vegyesek.	1412
Kereskedelem, tőzsdé.	1416
Szerkesztői üzenetek.	1417

Gazdasági tudósítók. A földművelésügyi miniszter *Jansich* Lajos barokonyi lakost Arad vármegye borosjenői járására nézve a gazdasági tudósítói tiszttel biza meg.

Forster Géza képviselőjelöltsége. Győrből távirattal jelentik, hogy a győrmegyei péteri választókörlettel szabadlevélpárti választópolgárai augusztus 29-én *Győrben* népes értekezletet tartottak, amelyen *Forster* Gézát, az *OMGE*-igazgatóját, komárommegei földhokortok egyhangulag képvisélvél jelölték szabadlevélpárti programmal. Az értekezlet 25 tagu küldöttséget választott, amely szeptember hó 3-án utazik a fővárosba, hogy *Forster*

Kereskedelmünk Országgal. Széptevő városi főközsületünk 1900-iki évi jelentése szerint Ausztria-Magyarország forgalma Országgal 1900-ban 537 millió rubel értékű körüli volt (1890-ban 573 millió). Országgal kivitele a monarchiába csak keveset csökkent, tudniillik 26 millió rubelről 26 1/4 millió rubelre, míg Országgal bevitelle a monarchiából 30 millióról 27 millióra csökkent.

A gabonaméliek és állatok forgalma volt:

	Ezer pud	Ezer rubel			
1900.	1890.	1890.			
Buza	1478	3375	1255	2938	
Rozs	—	1282	1101	820	614
Árpa	—	221	550	138	277
Zab	—	230	156	147	89
Köles	—	583	410	996	287
Tengeri	—	1838	2958	1009	1482
Egyéb gabona-					
méliek	—	2082	1607	1256	838
Összes gabona-					
méliek	—	7714	10157	5021	6525
Állatok	—	—	—	1084	848
Tojás (millió db)	452	452	7251	7024	

Szőlő- és borkültatások. A Heves-megyei gazdasági egyesület a földművelésügyi miniszter támogatásával szeptember 28. 29. és 30-án Gyöngyösön szőlő- és borkültatást rendezt. a melynek tárgyként fogják kezelni: szőlő, bor, törökgyökér, cognac, továbbá gyümölcs, gyümölcskészítés, befőtt, aszalványok, gyümölcsbor és szesz. Gépek, eszközök és szerek, melyek a szőlő- és kerti termények feldolgozásához és kezeléséhez szükségesek. A díjazásra állami érmeket lesznek kitűzve. Bejelentő ívetek az egyesület titkársága küld, hol megismerik az előfizetőknek és felvilágosítások is adhatnak. **Érmeztűzvények**, a szőlővessző természetesen közpénzen, szeptember hó 28- és 29-én szőlő- és borkültatást rendezését vetik tervebe. Általánosan ismert dolog, hogy a homoki szőlőtelepek úgy csemegéztek, mint asztali és fajtárai kitűnő minőségűek bárhol is felvethetik a versenyt s mégis alán árak. Ezen akarnak segíteni a megrontandó kiállítás, melyre a földművelésügyi miniszteriumot is meghívják. Kiállítás már tömegesen jelentek. A kiállással kapcsolatban borvásár is lesz.

Export vágóhidak Hollandiában. Gelderland és Overssel holland tartományok mezőgazdasági egyesületei a napokban üléseztek a huseport tárgyzában és ezen ülésről a következők teszik közzé. A huseport Hollandiában már elég számbavétel, de még mindig nőni kell. Evvel a terjedéstényezést oly irányba kell fejleszteni, hogy a tevénytés és hízalok tisztában legyenek az előrendezéssel. Tenyészszövetkezeteket és apallatnevelőket kell létesíteni, de a vágó- és takarmányozási próbákat sem szabad elhanyagolni. A vágószövetkezeteknél el kell térni az eddigi rendszerrel, az egység-árfitéssel; ennek helyébe a minőség-árfitést kell lépíteni. A huseportot jobbra Németországba visznek ki, minőség dolgában elbírja az ottani konkurenciát. Kimondottak továbbá, hogy exporthoz szolgáltatott állatok egyáltalán nem szabad az állattulajdonosok vagy húsügők helyiségeiben, magánvágóhidjain leválni, hanem kizárólag az e szélre berendezett nyilvános vágóhidokban. Az export vágóhidak helyét vasuti csomópontokat és tengeri kikötőket bíró városokat kell választani. Minden kivételre szánt leült állatot illetve a húst állatorvossal kell megvizsgáltani, evvel a megfelelő törvény hozandó s addig is az export vágóhidak kötelezők, hogy állami felügyelet alá helyeztessenek. A külföldön lévő termékek megbiznók, hogy a huseport értékeire vigyázzanak. A huseport felügyeletére és fejlesztésére kormánybiztosi állás szervezendő.

Díjkedvezmény az erdélyrezi állomásokról szállított gabona és hüvelyesekre. Gabona és hüvelyesek után azon erdélyrezi

állomásokról, melyek Budapestre a m. kir. államasutak vonalain legalább 400 km. távolságra vannak (Kolozsvárt is beleértve) Budapest, Palota-Ujpest, Vác, Pozsony, Almás, Füz, Komárom, Győrre csak a Magyar Vasleveleknél legalább 10000 kgrt vagy díjfényt mellet az 1. külön díjzabásnak 10%-al rövidített díjtétellel engedélyezte a magyar kir. államasutak igazgatósága rovatolás útján. A díjmérséklet augusztus 1-től a folyó évi végeig érvényes.

A német vámtarifa és a kereskedelmi szerződés. Az új német vámtarifa-törvényt a német kormány császári dekretummal akarta éleltelétetni, a német agráriusok azonban ezt követelik, hogy a javaslat éleltelétetésének határidejét foglalják magába a vámtarifa-törvénybe s ezt valamennyi mezőgazdasági érdekképviselet, amely állást foglalt a német vámtarifa ellenében, így kívánja. A vámtarifa 1904. január 1-én kívánják éleltelétetni, akkor tudniillik, mikor a kereskedelmi szerződés lejárt. Törvényes megállapítása ennek azért van szükséges, mert csak így lehetne a szövetségi államok kereskedelmi szerződésének felmondására bírni. Gyakran hangsúlyozták ugyanis, felhívatalos körökben is, hogy a kormány attól a jogtól, hogy a kereskedelmi szerződéseket felmondja, nem fosztották meg. **A Magyar Folyam- és Tengerhajózási r.-t. igazgatósága** közhírré teszi, hogy a nyári hónapok alatt Budapest-Visegrád és Dömös között a Kisudunán fentartott harmadik járatot f. é. szeptember hó 2-án megszünteti s hogy gőzösköz az emlitett vonal- és naptól kezdve naponként csak két járatban fognak a következő menetrend szerint közlekedni: **Fűfű:** I-ó járat péntek kivételével naponként. Indulás Budapestre reggel 8 óra 30 p.-kor, érkezés Dömösre d. u. 12 óra 40 p.-kor. II. járat naponként. Indulás Budapestre d. u. 3 órakor, érkezés Dömösre este 7 óra 10 p.-kor. **Lefű:** I-ó járat péntek kivételével naponként. Indulás Dömösre d. u. 5 óra 30 p.-kor, érkezés Budapestre este 8 óra 30 p.-kor. II. járat naponként. Indulás Dömösre reggel 4 óra 45 p.-kor, érkezés Budapestre 7 óra 45 p.-kor.

A németországi mezőgazdasági szövetkezetek kongresszusa. A németországi mezőgazdasági szövetkezetek tízenhetedik kongresszusa f. hó 22-én ült össze Münchenben. A kongresszus **Lajos** bajor herceg elnököt is elnökül székelt nagyobb beszédet foglalta el, a melyben azt hangsúlyozta, hogy a mezőgazdaság megerősítésére szolgáló intézkedések mellett a mezőgazdának magának is előre kell téréknie, főleg hogy terményeit kell helyesen és biztosabban hozhassák forgalomba és megfelelő adhassák el. E célra a szövetkezés a legjobb eszköz. A herceg kiterjeszkedett tovább a mezőgazdasági szövetkezetek egyes nemének megbeszédésére, így a bevételről, hitel, eladási stb. szövetkezetekre s kiemelte, hogy az, aki valamely szövetkezethez csatlakozik, lemond ugyan önállóságának egy részéről, de viszont olyan előnyt talál benne, a melylyel nemcsak önmagának, de a közönség is hasznára válik. A herceg üdvözlése után báró **Szűcs** bíróiadm képviselő tartott előadást a bajor mezőgazdasági szövetkezetek fejlődéséről.

Utmutatás a must és bor okszéri kezelésére német és román nyelven. A földművelésügyi miniszter tekintettel az ország nem magyar aqk szőlősgazdáira a must és bor okszéri kezeléséről írott népies kézikönyvet német, román, orosz és tót nyelven is kiadta. Ezen fordításokból a német és román füzet most jelent meg s példányként 50 fillér beárlás ellenében az „OMGE.”-nél is beszerezhető.

Magyar Thomassalak. 17—20% ósszphosphors., ebből kb. 80% citromsavban oldható, 75% porfinom, 80 kilogramm ingyen-szakban

legolcsóbban ajánl a kartellen kívül álló **Sátorgyárak** központi irodája: Budapest, IX., Dandár-utca 25.

Megjelent az **Országos Magyar Gazdasági Egyesület** kiadásában **Az Újlelti Uradalom Utelti berendezése** a „Köztelők” szerkesztősége által kiüteltet pályám. Két tábla hat ábrával. Irtá: Wiener Moszkó. Egy hazai beltérjés uradalom üzleti ágának fejlődésmozgására és az egyes üzleti ágak viszonyára vonatkozó részletes adatok ismeretése, 104 oldalas cínos könyv ára portóménes megköltséggel: 55 krczár. Megrendelések a kiadóhivatalba intézendők.

NYILTTÉR *)

Stassfurti kainitot

szavatolt 12.4% tisztá káli — 23—24% kén-savas káli tartalommal,

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tisztá káli — 74—76% kén-savas káli tartalommal, továbbá mindenmü

egyéb mütrágyaféléket

elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít

„HUNGÁRIA“

mütrágya, kén-sav és vegyi ipar rész-

vénytársaság

BUDAPEST,

V. ker., Fűrdő-utca 8. szám.

1900. évi forgalom: 26000 zsd.)

Felhívjuk a t. cz. gazdaközönség figelmét a budapesti gyapju-áukciókra,

melyek második sorozata f. év szeptember hó 18. és 19-én tartatik meg.

Az aukciókra feltűdött és „Gyapjuárverési vállalat Budapest, Dunaparti theerpalynadvár” címetű gyapjuküldemények a M. A. V. óssz vonalain tetemes díjkedvezményben, valamint tetemes rakrtárolásban részesülnek.

Bejelentéseket előlford és mindennem felvilágosítással szolgál:

Gyapjuárverési vállalat

HELLER M. S. TÁRSA,

BUDAPEST, V. Erőd-út 12.)

*) Az e rovatt alatti köldöktet nem válni fele-Geogát a szerkesztő.

A Liptómezei Gazdasági Egyesület Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezete

tagja által folyó évben termelt, a liptói zord éghajlati viszonyok által évek óta bevált **rozsfajták** közül áruba bocsát:

1. **Nemesített szantáldi rozso**, mely vastag szálmájával buja talajon is ellentét a megdőlésnek, rendkívül hosszú kalászu, bőtermő.
2. **Óriási korai roz**, gyengébb talaju és igen btermő, kitűnően teláló.
3. **Kiválasztott közönséges roz** igen hosszú szálmájával, feltűnően teláló és legnagyobb fokban igénytelen.

A szövetkezet szavatol a fajzaszonogérról és a vetőmagot 100 kilogrammért trieuróvra 16 koronáért, trieuróvós nélkül és nagyobb mennyiségben napi árja.

Felvilágosítással és mintákkal szolgál a **Liptómezei Gazdasági Egyesület, Liptó-Szt.-Miklós.** 4008

Haszonbérlet.

Tökével rendelkező szőlő **haszonbérli keresztik**, egy, Kassától 16 kilométernyire fekvő **3600 katasetri hold kiterjedésű birtok részére**, melyből **1880 hold szántóföld, 320 hold rét**, körülbelül **950 hold erdő**, a maradék **legelő**, **ut és helység**.

A körülbelül 2 kilométer távolságra fekvő rétektől eltekintve a **birtok egy tagból áll, 3 majjossal** a minden szükséges épülettel el van látva; a birtokot 35 év óta a tulajdonos maga műveli, rajta minden a legjobb állapotban van, kitűnő állami út a vasút mellett fekszik; vasút állomás, posta- és táviránylat helyben van, mely egy élenk forgalmu, 1900 lakossal bíró község.

A bő fundus instructus megegyezését esetén átvehető.

A haszonbérlet 1901. október, 1902. január vagy április 1-én vehető át.

Felvilágosítást nyújt 4451

Dr. Kazinczy Gyula, kassai kir. közjegyző.

!! MEGJELENT !!

a nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi miniszternek anyagi és az Országos Központi Hitelintézetekért érkező támogatásai mellett.

Dr. GALOVICS ZOLTÁN

A Magyar Szövetkezeti Jog

című műve, mely a szövetkezetekre vonatkozó **Jogszabályokat** tárgyalja és az összes szövetkezeti esemény minden birtokú számára

nékülözhetetlen kézikönyvül szolgál.

Ezen mű átművelői szöveg:

a szövetkezetek alapítására,

a tagok jogviszonyaira,

a közgyűlés, igazgatóság és felügyelőbizottságra, ezek tagjainak jogaira, kötelességeire, felelősségeire stb.

A mű ára pertomentesen megköltöve 6 korona 20 bíter.

Köve 7 K. 20 bíter. Beszrendelhető.

a Köztelek kiadóhivatalában Budapest, IX. ker., Üllői-ut 25.

Eladó állatok.

Nagyméltóságú Tisza Kálmáné, gróf Degenfeld Ilona úrnő kocsordi gazdaságában eladó:

70 drb. 4 és 5 éves magyar fajta töné

113 " 2 éves, számfelcetti anyabirka

48 " öreg mustra "

Bővebb felvilágosítást nyújt:

BERNÁTH SÁNDOR urad. kasznár
KÓCSORDI, Szatmárn.

4524

Magyar kir. Államvasutak

119790/1901. sz.

Ajánlati felhívás.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága 1902. évben szükséges 21400 méter-mázsa kőszállítást írni eszenél nyilvános pályázatot hirdet.

A kiírás menzaja 1923/92. sz. általános és a kőszállítási névze érvényben levő 3991/92. sz. különleges feltételek alapján eszközlendő.

Minden ajánlattevő tartozik azonban nemcsak a 3998/92. számú különleges feltételek 2. §-ában körülírt 28 Abel fokú, hanem azoknál is a kereskedelemben előforduló jó minőségű 21 Abel fokú kőszállítási ajánlatot tenni.

A 21 Abel fokos kőszállítási névze köréjtők, miszerint az legalább 140 Slammernek feleljen meg, s hogy emellett sőtötöbb kőszállítással teljesen ki van érve.

Különösen hangsúlyozzuk, hogy a kőtendő szerződésben — ha 21-es kőszállítást kell teljesíteni — a min. legalább 140, hanem a kőtendő és elfogadott minta színének megfelelő Slammeren fokot fogjuk közeleznél felvenni, tehát a szállítandó kőszállítók a bemutatott minta színű anyag kell hogy megfeleljen.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága fenntartja magának azon jogot, hogy akár az egyrés, akár a másik minőségű, akár pedig mindkét minőségű kőszállítási eljárásossága és ajánlattevő tartozik a szállítást és szerint eszközlő.

A fent említett feltételek a magy. kir. államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál (Andrássy-utca 73. sz. II. em.) a hivatalos érkező napokéért megtekinthetők, vagy a megállapított ár előzetes közlése mellett budapesti nyomtatványtárhoz postai úton is megismerhetők, megtekinthetők, hogy a különleges szállítási feltételek 20. §-án, az általános feltételek pedig 50. fill., postaköltségek fejében pedig 20 fill. fizetendő.

Az ajánlatlét alkalmával a szállítási számdokolt mindenképpen nembebi, tehát a 28 és 21 fokos kőszállítási minta beküldésénél pedig kétféle tövegen egy-egy agr. Munkácsi ajánlattevő köteles, hogy az illető szállítási feltételek ismeri és egész területében elfogadja.

Az igazgatóság fenntartja magának a jogot, hogy addig is, míg az ajánlatok felett döntőg határozza, egyes ajánlattevőknek az ajánlati árban megrendelésüket tessen.

Az illető ajánlattevők ezen megrendelésüket teljesíteni kötelekenteik, a nélkül azonban, hogy előbb felvilágosítást és a szállítási árak megismerését követően.

Ajánlattevő ajánlatával a szállítási elhatározásig szóban maradni tartozik és azt nem vonhatja vissza.

Az ajánlati anyagba néve minden kétséget kizáró módon kiemelve, hogy a nyers anyag hazai vagy külföldi termelésű-e, vajon a kőszállítók, illetve a szállítási ajánlati kőszállítási gyártásra mely gyárral eszközlőtök. Ehhez egyeztetendő a m. kir. államvasutak igazgatóságnak az anyag minőségéről és származásáról ideinként megközelítőleg szerzeni és szállító tartozik minden adatokat, melyeket a m. kir. államvasutak igazgatósága a gyártási hely és eljárás hiteles igazolására néve szükségesnek tart. Bizonyára nemcsak a kőszállítók, hanem a kőszállítók körében fizetni és eszenél jögható áll a magy. kir. államvasutak igazgatóságnak saját választásán szerinti vagy a szerződés teljesítését vagy a teljesítés helyét a szerződést megcsináltak jelenteni ki a annak megvezetés ököbdi kérésüket követhetnek s a szállítási tárgyát képező anyagokat szállító terhére és kifizetésre máshol bármely áron beszerzeni.

Miúgyon ezek, melyek a magy. kir. államvasutakkal szállítási viszonyban mindegyik nem állottak, tartoznak számlaköltségeiket és megbízhatóságukat keresek. kamari bizonyítvánnyal igazolni.

Az venkinti egy koronás bélyeggel ellátott ajánlatok lepedősele ezen kül-cimzettel: Ajánlat 119790/1901. számúhoz 1901. évi szeptember hó 20-án déli 12 óráig a m. kir. államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál benyújtandók vagy oda posta úton beküldendők. Ezen ajánlatok jelen pályázati felhívás ajánlattevő által aláveve és 60 fillér nyelvényekkel ellátva megküldendő.

Bánátpénz grantant az ajánlati mennyiség értékének megfelelő 5% készpénzben vagy állami betétekre alkalmas érpénzpapírokban 1901. szeptember hó 19-én déli 12 óráig a m. kir. államvasutak budapesti igazgatóságán leteendő.

Az ajánlatban a bánátpénz letétele megemlítendő az sról nyert letéti elismervény az ajánlatban nem esztalendő.

Az ajánlati árak mértékárakkal szemben, olvashatósan számmal és szóval kiírva, bír és vámmértve a m. kir. államvasutak vonalainak valamelyi az ajánlatban határozottan megnevezendő, állomásra teendő, kikötötté azonban a mennyiség és minőségű átvétel kizárólag a magy. kir. államvasutak valamelyi szerződésben tárgyalt és a közszállítási által a megrendelés alkalmával közzé adó szerző ezen alati ügyesétek.

A szállítási ajánlati eredő bélyeg és illeték-költségeket szállító fizeti.

Az illeték 189. sz. XXXV. L. 10. §-nak megfelelően a kőtendő és melyre néve a kőtendő fizetés alkalmával a fél által kiállított minden nyugtárvány nemcsak a nyugtárványi bélyegletek címén a II. fokozat szerinti járó bélyeggyelvezet láttandó el, hanem árny meg külön a szerződés utáni a III. fokozat szerinti járó illeték fejében az utalványozott összegnek megfelelő értékű bélyeggyelvezet is ragasztandó.

Szállító számbeli követelések a magy. kir. postatakarékpénztár után egyenlíthetnek ki. Szállító tartozik tehát a magy. kir. postatakarékpénztár cheques- és clearing-formák helyett.

Ezen feltételekkel ellátó ajánlatok, továbbá olyanok, melyek nem a kizárólag határidőben érkeznek, vagy távirattal vételre, végre oly ajánlatok, melyek lényeges részükben javításokra vagy változtatásokra mutatnak és melyre néve az előző bántápnéz le nem tétetett, figyelembe vételre egyáltalán nem számíthatnak.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága fenntartja magának azt a jogot, hogy az ajánlatok közt, illeték nélkül az árra, a kőtendő és a kőtendő árát a kőtendő árát az ajánlati mennyiségű letéts szerinti vívménységű szállítást is átengedhesse, oly formán, hogy az ajánlattevők írásbeli szállítási elfogadására is kötelesek, haszok ennek ellenkerégtől ajánlatukban világosan ki nem mondták és végre, hogy a cédő elvételre másféle intézkedést tessen.

Budapest, 1901. augusztus hó 31-én.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága.

(Utánnyomás nem djáthatik.)

Értékelt aszerk értékelésért eszközök az előírt 1/20 mellett.

Felvilágosítást és oszmagolást tartattak legyőzött nyúlak és nem tagokak.

Azonnali késpénzes számlás.

Magyar Gazdák

Vásárcsarnok Ellátó Szövetkezete

HATÓSÁGI KÖZVETÍTŐ

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÖZPONTI VÁSÁRCSARNOKÁBAN.

Szűrgőnyom: Aurora—Budapest.

Értékesítésre elfogad:

Husmunkát, füstölt húst, vadakat, szárnyasokat—elő és lovíti állapotban, tojást, vaját, halat burgonyát, káposztát, szőlősgyümölcsöt, gyümölcsöt stb.

KÜHNE E., MOSON

mezőgazdasági gépgyárában

készülnek és az őszi időnyre szállíthatók:

Egy- és többvasu aczélekék, legmondosabb kivitelben és szerkezetben.

Boronák és rögörő hengerek,

„Mosoni-Drill“ tolokerekes és „Hungaria-Drill“ merítőkorongos bevált sorvetőgépek.

Tisztító- és szelelő-rosták, konkolyválasztógépek.

Borsajtók, szőlőzúzóók és bogozóók.

Új Szabadalmazott Casali-féle nagy morzsolóok erőműhajtásra. Takarmánykészítógépek.

Takarmánykamra berendezések.

Főraktár:

Budapest, VI. ker.,

Váci-körút 57/a.

Árjegyzék szivesen küldetik.

Faragó-féle Csüdsömör-kenőcs.

Biztos hatású aszer, polidémórium, hán és nyergőtűrés ellen.

Faragó-féle

Versenyfluid.

Izem, izület-rándulás, valamint rektangás esetében különök bizonyít.

1258 Mindkét aszer, több nagyobb uradalomnál, valamint kisebb gazdálkál kipróbálva; már több év óta igen

is eredményesen használják.

Kapható a feltaláló és készítőnél

FARAGÓ ODÓN

gyógyserűszend

Tóti-Komlós Békés-megye.

1 nagy tégely Csüdsömörkenőcs — — — 2 korona.

1 kis — — — — — 1 —

1 üveg Versenyfluid 3 deciliter — — — 2 —

Másolat.

T. Kisbeleni gyűgyserűszend

Tisztelettel és köszönettel nyírándókán várnak értesítésre Csüdsömör-kenőcs és Versenyfluid használatára. Tisztelettel várnak értesítésre az aszer használatára. Csüdsömör-kenőcs és Versenyfluid használatára. Tisztelettel várnak értesítésre az aszer használatára.

Családtagjái János nyug. és Dr. K. Államvadász Dr. József társaság és mások részéről.

Magyar kir. államvasutak.
126. 106/901. CIL

Hirdetmény.

Osztrák-magyar-bajor vasuti kötelek. (Díjtelleknek mérséklése)

A fent megnevezett kötelekforgalomban gabonaművek stb. szállítására 1899. augusztus 1-től érvényes kivétel nélkül az I. II. és IV. csoportban Markt-Graefing Markt-Kirchenlamitz és Spalt bajor kir. államvasuti állomásokra fennálló díjtellek 1. évi augusztus 1-től való érvényesüléssel 100 kg.-kint 0.06 márkával leszállítottak.

Budapest, 1901. augusztus 15-én.
A m. kir. államvasutak igazgatósága egyben a rézes vasutak nevében.
(Ütányomások nem díjazottak).

Eladó uradalom

6%-on felüli jövedelem alapján. Közel Székesfejervár, Győr és Szombathelyhez. Buza és répatalaj. Erdő. Nagy és kis vad.

Ára 450,000 forint.

Fizetés kedvező. Ajánlat „Rente 6—8“ alatt e lap kiadóhivatalába kéri.

4496

Diószeghi óriás búzából első utántermelés

dombos talajról túlerett **vetőmag** zsák nélkül

100 kg.-ként 17 koronaért

Nagy-Bélic állomástól szállítva kapható

Bars-Simonyi gazdaságánál

Bars-Simonyban.

4418

Alfa-Separator

az „Alfa-Separator“ az egyedüli főelőzőgép, mely az Alnapi állami telegazdasági egyetemen történt több havi vizsgálat alapján

az idei 19-ik svéd országos mezőgazdasági kiállításon Göttingen Julius hóban

a legnagyobb kitüntetések:

DISZOKLEVELET és ARANYÉRMET

nyert.

Alfa-Separator Részvénytársaság Budapest, V., Báthory-utca 4. sz.

Eddigi összes gyártás

250,000 gép!

Több mint 500 első díj!

GŐZEKÉKET, GŐZ-UTIHENGEREKET

GŐZ-UTIMOZDONYOKAT

a legtekélyesebb szerkezettel és legolcsóbb árak mellett szállít

JOHN FOWLER & Co.

Telefon 42—50. **BUDAPEST—KELENFÖLD** a vasút állomásánál szembe.

Iroda, raktár, javítóműhely.

Közlekedés vasúton és villamos vasúton.

Superfoszfátok

Állati és ásványi eredetűek, legolcsóbb

foszforsavas trágyaszor minden talajra.

Gyors hatásért kezesseg, legnagyobb eredmény.

Nélkülözhetetlen az őszi vetésnél,

semmi más foszforavakkal nem pótolható.

Ajánlok továbbá:

Csontlisztet, Chilisalétromot, kénsvavas ammoniákat, kálisót, kaintot, különleges műtrágyákat kapás és kalászos növények alá, themenai szab. szuperfoszfát-gyepszet

herések trágyájátul és az istállótrágya konzerválására; takarmánymeszet stb.

bárhova versenyképes áron szállít a legszigorubb tartalomszavatolás mellett

Kénav- és műtrágyagyár **A. SCHRAM** Lúdenburg-Themenau és Lissa's Restok m.

Központi iroda: **Prága, Heinrichsgasse 27.**

A futtakai uradalom 1. x. idejei

csamegeszőlő-, must- és lörkolytermése eladó

m. p.: különféle Chasselas- és Muskotály, Passatutti, Oporto, Kadárka, Mustos fehér, Mézes fehér stb.

Közelebbi

az uradalmi felügyelőségnel

FUTTAKON, Újvidék mellett.

4498

Az ezredéves orsz. kiállításban állami ezüst éremmel kitüntetve.

A Leszih-féle újabb javított 30-szor kitüntetett

„VICTORIA“ terményrostákat ajánlja teljes szavatosság mellett
Leszih Miksa utódai Szilágyi és Diskant géppárára és gazd. gépraktára

(Leszih-féle ház) MISKOLCZON (alapítva 1863. ban.)

Naponta munkaképessége = 100-300 egész 500 mámszáz. Tisztít zörgés nélkül, nagy és apró magyakkal. Ösztályoz: súly és magyász szerint. Úszóg verővel ellátva.

1. rendű kitüntetések.

Borsajtók. Könnyű szerkezetű, acélszoros, **Maillie-rendszerű** és Kincsem a Hegyalja leg-
kifejtőbb anyag- és emés a erk. szételő fogva utóérőketlen. Egy emés által 10-30.000 kg. ny-műs felmőrt ki.

Grófcsingham
nélkölözhetetlen!

Terménygyártó
elkondíttatásnak

A Prágai rostaversenyen a legelső és legmagasabb kitüntetést „Victoria“ terményrostánk nyerte.

TAKÁCS OSZKÁR

gépgyára
BUDAPEST, Köztelék-utca 6. sz.
Üllői-ut. mellett.

Ajánlja jól felazertalt műhelyét mindennemű
gőzcseplőkészletek
javítására.

RAKTÁRON TART:
mindennemű mezőgazdasági gépeket és osz-
kőzöket, u. m.: vetőgépeket, rosákat, ekéket
marzókókat, szerekavágókat 3541

Járgányos és tisztított cseplőkészleteket.
Raktáron tart: kijavított gőzcseplőkészleteket, valamint az Első Magyar.
Gazd. gépgyárból készült új gőzcseplőgaranturákat.
Csereüzletek költetnek. — Mérekkelt árak, kedvező fizetési feltételek.

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI. ker., Teréz-körút 3. sz.

a csehországi Thomas-művek magyarországi vezető
képviselője ajánl:

Thomasfoszfátlisztet (Thomasalak),

„Martellin“ dohánytrágyát,

Eredeti siassfurti kálisók és kaintot.

A műtrágyák beltartalmáért szavatolok.

Pontos és lelkiismeretes kiszolgálás.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivataltban
Budapest, IX., Üllői-út 25. szám Köztelek.

Uradalmak, gazdaságok, földbirtokosok, szesz-
gyárak stb. részére

Bessemer-Festék (védjegy üllő)

kitűnő szolgálatokat tesz.

Feltétlenül hathatos máz rozsdá ellen, mindennemű vas-
szerkezetek, vas- és hllámbádogtetők, tartók, állító-
vasgerendák, kerítések, vaskapuk, vasalakok, gépek,
lokomoblok stb. részére.

Mint famázolat is kitűnő konzerváló szer.
Tartósabb, szaporább és a légköri s vegyi behatásoknak
sokkal jobban ellenáll mint minium és olajfesték.

Ajánlati és prospectusai az értesen szolgálnak az egyedüli
gyárának

Festékgyárak: **Lutz Éde és Társa, Pozsony.**